

Пашинська Л.М.

кандидат філологічних наук, доцент

Київського національного лінгвістичного університету

Школа Г.М.

кандидат філологічних наук, доцент

Київського національного лінгвістичного університету

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ВІДОБРАЖЕННЯ ВОЄННИХ РЕАЛІЙ У МЕДІАДИСКУРСІ

Із перших днів російського вторгнення в Україну поет, прозаїк, есеїст, музикант Сергій Жадан на своїй фейсбук-сторінці нотував спостереження, враження, думки, спілкуючись у такій формі зі своєю численною (180 тисяч підписників) аудиторією. Його щоденні ранкові дописи в соціальній мережі оформилися у форму щоденника, який вийшов друком в Україні та Німеччині.

У дописах есеїст, описуючи будні свого героїчного міста, ділиться думками про час і земляків. «Майже щодня зранку на фейсбук-сторінці Жадана з'являється кілька зворушливих рядків про Харків, які стають для нас, тисяч підписників Жадана, можливістю ніби «поговорити» із цим сильним, незламним містом, побачити його сьогоднішнє – яке стоїть попри все» [1].

Характер заміток С. Жадана синтетичний: вони містять колоритні жанрові сценки з повсякденного життя харків'ян, вставні новели, замальовки з натури тощо. Дописи волонтера з 2014 року вирізняються фактографічністю, увагою до деталей, інформаційністю, зосередженістю на актуальних суспільно-політичних подіях. Харків постає в цих фрагментарних замальовках символом нескореності й непереможності.

Виразності, образності, емоційності дописам С. Жадана надає низка стилістичних засобів, зокрема тропи і стилістичні фігури. Серед тропів, які найчастіше вживає есеїст, вирізняються метафора та метонімія, а антитеза – найпоширеніша стилістична фігура. «Логізація й емоційна виразність викладу – основні вимоги при доборі й використанні мовних засобів у цьому стилі» [Коваль: 10].

У мові щоденника спостерігається синкретизм тропів: *Історія – вправний, хоча іноді й доволі жорстокий гончар. Інколи вона надає нашим душам таких обрисів, про існування яких ми й не здогадувались* [Жадан: 25, далі в тексті зазначаємо лише сторінку цього видання]; *Цими вечорами Слобожаницина така тривожна, схожа на легені людини, яка затамувала подих* [Жадан: 25]; *Харків нині нагадує мурашник, порушений чийось брудним чоботом – за хаотичним рухом мурах насправді вгадується злагоджена логічна робота* [Жадан: 26].

Численною є метонімія та її різновиди (синекдоха, антономазія): *місто обороняється* [17]; *Харків тримається* [18]; *місто-фортеця, одне слово; це й надалі буде місто поетів та університетів, ось побачите* [19]; *Ви тепер мічені. Фріци. Було ж до Другої світової нормальне ім'я, так? А досі, як мітка. Так тепер буде з вашими іменами* [20]; *Народний Поет* [22]; *Слобожаницина така тривожна* [25]; *місто захищається* [30]; *Харків тримає оборону* [35].

Очевидець і учасник подій фіксує громадську звичаю поліцейських, «яких тепер в Україні не називатимуть мусорами, а саме поліцією, – що витягує з-під завалів російськомовних бабусь» [19].

Інтимне звучання мають словосполучення з лексемами «наші», «хлопці»: *поговорили з нашими хлопцями; привезли нашим хлопцям* [17]; *Місцеві рукаті дядьки ремонтують нашим машини* [32]; *наші там міцно наваляли росіянам* [34]; *Заїхали до хлопців; Але ось зараз дивишся на хлопців; Виступили перед нашими хлопцями. Вперше за цей час виступали перед військовими* [39].

Зображення Харкова в умовах військових реалій зумовило використання антитези: *Росіяни – це не армія, це орда* [17]; *Росіяни – варвари. Харків тримається* [18]; *В місті весна. І в місті війна* [19]; *Він [поліцейський – Г. Ш.; П. Л.] рятує людей. А імперська культура їх убиває* [19]; *Ми розвивались. А вони розкладались* [23]; *Харків тримає оборону. У Харкові весна* [35]; *Руський мир їм [дітям – Г. Ш.; П. Л.] не потрібен. А український світ ми для них обов'язково збережемо* [37]. Як афоризм сприймається вираз «Вони можуть знищити наші будинки, але не знищать нашу до них зневагу. І ненависть» [18].

Серед інших стилістичних фігур, якими послуговується есеїст, – градація: *Це наше місто, наша земля, наша історія* [17]; *не просто захистити місто, а захистити кожного харків'янина* [18]; тавтологія: *Сидимо з друзями-волонтерами, плануємо плани* [34]; анафора: *Харків'яни та харків'янки намагаються пригостити військових, ті соромляться й відмовляються, харків'яни та харків'янки наполягають, від чого черга рухається дуже повільно* [36].

Вислів «Над містом майорять наші прапори» [17] у тексті щоденника посідає сильну позицію: фігурує в заголовку, винесений на початок і в кінець дописів, багаторазово в різних модифікаціях звучить у творі, виступаючи його лейтмотивом. Як замовляння сприймається і вираз «Завтра прокинемось на один день ближче до нашої перемоги» [24]. Уперше з'явившись у дописі від 11.03.22, надалі він регулярно повторюється.

Отже, розраховані на публічну рецепцію завдяки розміщенню в соціальних мережах, щоденні дописи С. Жадана фіксують значущу інформацію про мужність Слобідської столиці, яку вона виявила вже в перші дні рашистського вторгнення на українську землю. Емоційність викладу інформації про реалії буття харків'ян досягається використанням есеїстом багатого арсеналу стилістичних засобів, завдяки яким здійснюється ефективний вплив на його аудиторію.

Список використаних джерел

1. Голос нації: за що ми любимо Сергія Жадана <https://vogue.ua/article/culture/knigi/za-shcho-mi-lyubimo-pismennika-sergiya-zhadana-49655.html>.
2. Жадан С. Над містом майорять наші прапори. *Війна 2022: щоденники, есеї, поезія: антологія* / упоряд. В. Рафесенко. Львів: Вид-во Старого Лева; Варшава: Нова Польща, 2022. С. 17-43.
3. Коваль А.П. Практична стилістика сучасної української мови: підручник / вид. 3, доповнене і перероблене. Київ: Вища школа, 1987. 352 с.